

Asia: VN/7702/2020

Valtioneuvoston asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö

Aleksanterinkatu 4-10

00170 HELSINKI

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun asetuksen muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja toteamme seuraavaa:

Energiayhteisöt ovat uusi, merkittävä mahdollisuus asiakkaille energiamarkkinoilla ja niihin liittyvän lainsäädännön selkiytyminen on välttämätön edellytys yhteisöjen laajemmalle käyttöönotolle. Investointiympäristön selkiytyminen mahdollistaa yhteisöihin liittyvien digitaalisten palvelujen kehittämisen alustoineen. Digitaaliset alustat puolestaan ovat välttämättömiä yhteisöjen integroimiseksi energiamarkkinoihin.

Energiayhteisöt voivat palvella suoraan voimajärjestelmän tasapainon hallintaa, jos ne osallistuvat Fingridin reservimarkkinoille, mutta energiayhteisöt tukevat sähköjärjestelmän tasapainoa myös silloin, kun ne ovat mukana markkinatoimijoiden tasehallinnassa. Energiayhteisöt voivat luoda kustannustehokkaan ympäristön investoida isompiin akustoihin tai muihin resursseihin, joiden osallistuminen markkinoille on pieniä resursseja helpompaa ja kannattavampaa.

Lainsäädännön selkiytyminen voi luoda uusia mahdollisuuksia myös talotekniikan tuotekehitykselle, mikä parantaa edellytyksiä sektori-integraatiolle ja sitä kautta siirtymistä vähähiiliseen energiajärjestelmään.

Fingrid haluaa kiinnittää huomiota suunniteltuun aikatauluun. Asetuksen muutosehdotuksessa esitetyt energiayhteisöjen ja taseselvitysjakson sisäisen netotuksen muutokset edellyttävät muutoksia datahub-järjestelmään, sen liiketoimintaprosesseihin, vähittäismarkkinoiden tiedonvaihtomalliin sekä jakeluverkon taseselvitykseen. Fingrid Datahub Oy:n selvitystyö muutosvaikutuksista on kesken ja työ tarkentuu syksyllä 2020. Tämänhetkisen arvion perusteella energiayhteisöjen toteutusta ja taseselvitysjakson sisäistä netotusta ei olisi mahdollista liittää datahubin palveluihin vielä 1.6.2022 vaan vasta vuoden 2023 alusta samanaikaisesti varttimittausten vastaanottamisen ja toimitusten kanssa. Kyseiset datahubin muutokset vaikuttavat myös markkinaosapuolten tietojärjestelmiin ja myös siitä näkökulmasta käyttöönotto olisi parempi siirtää myöhemmäksi kuin nyt asetusmuutoksessa ehdotettu 1.6.2022.

Ystävällisesti

Fingrid Oyj, Markkinat

Asta Sihvonen-Punkka

LIITE

Sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muutosehdotusta koskevat yksityiskohtaiset kommentit

Yleiset kommentit:

- Paikallisen energiayhteisön jakomallin ja jako-osuuksien ilmoittamiseen liittyvät periaatteet, niihin tulevat muutokset, vastuut/velvoitteet sekä ilmoitusten määräajat osapuolten välillä eivät tule esille perustelumuietiossa eivätkä asetusluonnoksessa. Esimerkiksi energiayhteisön jakomalli ja jako-osuudet tulisi olla selvillä hyvissä ajoin ennen energiayhteisön käyttöönottoa (viimeistään kaksi viikkoa ennen energiayhteisön aloittamista) ja ne tulisi toimittaa jakeluverkonhaltijalle kaksi viikkoa ennen aloittamista. Jakeluverkonhaltijan tulee ilmoittaa jakomalli Datahubille viimeistään edeltävä päivänä ennen energiayhteisön aloittamista ja miten vastaavat määräajat tulee tehdä muutosten osalta? Perustelumuietion ja asetusluonnoksen perusteella on epäselvää, tuleeko jakeluverkonhaltijan toimittaa jakomalli ja jako-osuudet Datahubille? Onko edellä mainitut asiat jätetty tarkoituksella pois siitä syystä, että ne esitetään muissa alan ohjeistuksissa? Jos näin on niin asia tulisi esittää perustelumuietiossa.
- Asetusluonnoksessa kirjoitetaan välillä jakeluverkonhaltijasta ja välillä verkonhaltijasta. Onko näin tarkoituksella kirjoitettu olettamuksella, että yleisesti verkonhaltijasta kirjoitettaessa tarkoitetaan myös muita verkonhaltijoita?
- Paikallisen energiayhteisön määrittämisen, voimaantulon ilmoitusten määräajat, muutokset ja vastuut osapuolten välillä puuttuvat perustelumuietiossa sekä asetusluonnoksesta.
- Loppukäyttäjryhmän tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus eivät tule selville perustelumuietiossa tai asetusluonnoksessa.

Kommentit perustelumuistioon ja asetusluonnokseen:

Ehdotettujen muutosten sisältö

1 luku 3 § Paikallinen energiayhteisö:

- Oletus on, että asetuksessa jakeluverkolla tarkoitetaan sähkömarkkinalain mukaisesti sähköverkkoluvan mukaista verkkoa, jonka nimellisiännite on alle 110 kV eli ei tarkoiteta esim. suurjännitteistä jakeluverkkoa.
- Oletus on, että jakeluverkonhaltijalla tarkoitetaan alle 110 kV:n jakeluverkon haltijaa eikä esim. suurjännitteistä jakeluverkonhaltijaa.
- Perustelumuistiossa kirjoitetaan: "Näin ollen esimerkiksi kiinteistönhaltijan vastatessa sähkönkäyttöpaikkojen mittauksista sähkömarkkinalain 71 §:n mukaisesti käyttöpaikkoja ei voisi ilmoittaa kuuluvaksi paikalliseen energiayhteisöön. Jos sähkö toimitetaan loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, loppukäyttäjät voivat jo voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti jakaa tuottamansa tai varastoimansa sähkön keskenään nyt ehdotettua vastaavalla tavalla."
- o Tarkoittaako tämä, että muun kuin jakeluverkonhaltijan toimiessa verkonhaltijana/mittausalueen ylläpitäjänä kiinteistön tai kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon osalta, niin kyseiset käyttöpaikat eivät voi kuulua paikalliseen energiayhteisöön?
- Perustelumuistiossa kirjoitetaan: "Sähkönkäyttöpaikka voitaisiin ilmoittaa kuuluvaksi kerrallaan vain yhteen paikalliseen energiayhteisöön tai 4 §:ssä tarkoitettuun loppukäyttäjien ryhmään. Paikallisen energiayhteisön tai loppukäyttäjien ryhmän määritelmät eivät itsessään estäisi sitä, että saman kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisällä toimisi useampia paikallisia energiayhteisöjä tai loppukäyttäjien ryhmiä samanaikaisesti."
- o Miten hallinnoidaan tilanne, jos käyttöpaikan asiakas vaihtuu ja käyttöpaikka kuuluu energiayhteisöön? Esim. uutta käyttöpaikan asiakasta ei voida automaattisesti lisätä energiayhteisön jäseneksi, ellei tätä ole säädetty asetuksissa. Asiakkaan uuden sähkönmyyjän tulee myös nähdä, että käyttöpaikka kuuluu energiayhteisöön ennen myyntisopimuksen tekemistä. Energiayhteisön tieto tulee olla mukana keskitetyssä tiedonvaihdon yksikössä eli datahubissa käyttöpaikan perustiedoissa. Em. asioita ei ole huomioitu perustelumuistiossa.
- o Miten usein käyttöpaikka voi vaihtaa energiayhteisöstä toiseen ja kenellä on vastuu tehdä tarvittavat ilmoitusmenettelyt muille asiaan liittyville osapuolille? Tämä tulisi huomioida perustelumuistiossa tai asetuksessa. Jakeluverkonhaltijan tulee tehdä ilmoitukset Datahubille ja tämä puuttuu perustelumuistiosta.

1 luku 4 § Loppukäyttäjien ryhmä:

- Perustelumuistiossa esitetään, että mittausasetuksen lukuun 1 lisätään myös uusi 4 §, jossa määritellään loppukäyttäjien ryhmä. Tämä erillinen määritelmä vaikuttaa tarpeettomalta ja toteutukseltaan ongelmallisena. On epäselvää mikä loppukäyttäjien ryhmä olisi oikeudelliselta asemaltaan. Pahimmillaan tämä edellyttäisi erittäin monimutkaisen sopimuskokonaisuuden rakentamista, vaikka kaikki samat oikeudet voitaisiin mahdollistaa asiakkaille paikallisen energiayhteisön sääntelyn kautta.

4 luku 1 b § Paikallisen energiayhteisön ja loppukäyttäjien ryhmän mittaustietojen käsittely taseselvityksessä:

- Perustelumuistiossa kirjoitetaan: "Paikallinen energiayhteisö tai loppukäyttäjien ryhmä päättää, jaetaanko taseselvityksessä ja laskutuksessa jakeluverkkoon siirrettäväksi syötetyn sähkön määrä kullekin energiayhteisöön tai ryhmään kuuluvalla sähkönkäyttöpaikalle sille kuuluvan osuuden mukaisesti vai kokonaisuudessaan sille sähkönkäyttöpaikalle, jossa sähköntuotantolaitteisto tai sähkövarasto sijaitsee."
- o Jos energiayhteisö päättää, että jakeluverkkoon siirrettäväksi syötetty sähkö jaetaan ryhmään kuuluville sähkönkäyttöpaikoille, tulee näillä olla tuotannon verkkopalvelua koskeva sopimus jakeluverkonhaltijan kanssa sekä sopimus avoimen toimittajan (sähkönmyyjä) kanssa jakeluverkkoon siirtyvän sähkön myymisestä. Em. sopimuksiin ja avoimeen toimitukseen liittyvät edellytykset puuttuvat perustelumuistiosta sekä asetusluonnoksesta.
- Perustelumuistiossa kirjoitetaan: "Käytännössä tämä määrittäisi sen, olisiko paikallinen energiayhteisö tai loppukäyttäjien ryhmä jakeluverkkoon syötetyn sähkön myyjä vai toimisivatko sen yksittäiset jäsenet tai osakkaat sähkön myyjinä."
- o Tarkoitetaanko tässä, että paikallisella energiayhteisöllä tai loppukäyttäjien ryhmällä tulee olla sopimus avoimen toimittajan kanssa?
- Asetusluonnoksessa kirjoitetaan: "Paikallinen energiayhteisö tai loppukäyttäjien ryhmä päättää, jaetaanko taseselvityksessä ja laskutuksessa jakeluverkkoon siirrettäväksi syötetyn sähkön määrä kullekin energiayhteisöön tai ryhmään kuuluvalla sähkönkäyttöpaikalle sille kuuluvan osuuden mukaisesti vai kokonaisuudessaan sille sähkönkäyttöpaikalle, jossa sähköntuotantolaitteisto tai sähkövarasto sijaitsee."
- o Missä on määritelty kyseinen päätös ja sen ilmoittaminen?

Voimaantulo:

- Perustelumuistiossa kirjoitetaan: "Voimaantulosäännöksen 2 momentissa säädettäisiin taseselvitysjakson sisäisen netotuksen toimeenpanosta. Netotus tulisi järjestää sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön eli datahubin palveluna viimeistään 1 kesäkuuta 2022. Sähkömarkkinalain 49 a §:ssä sähkökauppojen taseselvitys jakeluverkoissa on säädetty sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluksi. Sähkön tuotannon ja kulutuksen taseselvitysjakson sisäinen netotus on osa taseselvitystä jakeluverkoissa, ja näin ollen netotus olisi luontevaa toteuttaa datahubissa."
- o Energiayhteisöjen ja taseselvitysjakson sisäisen netotuksen muutosvaikutukset Datahubiin, sen liiketoimintaprosesseihin, vähittäismarkkinoiden tiedonvaihtomalliin sekä jakeluverkon taseselvitykseen tulee tehdä yksityiskohtaisesti. Fingrid Datahub Oy:llä on kyseinen selvitystyö muutosvaikutusten osalta kesken ja työ tulee tarkentumaan syksyllä 2020. Tämänhetkisen arvioinnin perusteella on nähtävissä, että energiayhteisöjen toteutusta ja taseselvitysjakson sisäistä netotusta ei olisi mahdollista liittää datahubin palveluihin vielä 1 kesäkuuta 2022. Tämänhetkisen arvioinnin perusteella kyseinen palvelu voitaisiin liittää datahubin palveluihin vuoden 2023 alusta samanaikaisesti varttimittausten vastaanottamisen ja toimitusten kanssa. Em. aikataulut tarkentuvat

sen jälkeen, kun datahub-järjestelmän yksityiskohtainen suunnittelu saadaan energiayhteisöjen osalta valmiiksi. Huomioitavaa on myös, että kyseiset datahubin muutokset vaikuttavat myös markkinaosapuolten tietojärjestelmiin ja myös siitä näkökulmasta käyttöönotto olisi parempi siirtää 1 kesäkuuta 2022 myöhemmäksi.

Ehdotuksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset:

- Perustelumuistiossa on kirjoitettu: "Datahubin vuosikustannuksiksi arvioitiin hallituksen esityksessä (HE 144/2018 vp) noin 100 miljoonaa euroa."
- o Hallituksen esityksessä arvioitiin nykyisen tiedonvaihtomallin koko toimialan vuosikustannuksiksi 100,5 Meur/vuosi sekä datahubin vuosikustannuksiksi koko toimialaa koskien arvioitiin 101,3 Meur nettolisäyksen ollessa 0,8 Meur verrattuna nykytilaan. Datahubin operatiiviset vuosikustannukset eivät ole 100 Meur, kuten perustelumuistion perusteella voisi päätellä. Jos perustelumuistiossa viitataan hallituksen esityksessä arvioituihin kustannuksiin, niin tulisi myös tarkemmin kuvata mitä niillä tarkoitetaan.
- Perustelumuistiossa on kirjoitettu ainoastaan jakeluverkonhaltijan ja Datahubin kustannusvaikutuksista huomioimatta kuitenkin sähkönmyyjille aiheutuvia kustannusvaikutuksia koskien mm. useiden mittausaikasarjojen vastaanottamista datahub-järjestelmästä.

Lindroos Risto
Fingrid Oyj - Markkinat